

ŠTEV. 3.

LETNIK XXIV.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. MARCA 1923.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA.

Ivan Avsenek: Namén blagovnih zadrug	33
Ant. Kralj: Pripombe k načrtu zadrugnega zakona	35
Naše terjatve napram Nemški Avstriji	39
Anton Pevc: Avtonomija in zadrugništvo	41
Dr. J. B.: Nedoslednost deželnega kot trgovskega sodišča v Ljubljani pri vpisih v zadrugni register	44
Vprašanja in odgovori	45
Zadrugništvo	47

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 3, I. 1923.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Vavti vasi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. marca 1923 ob pol 8. uri zjutraj v zadrugni pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev nadzorstva. 5. Prememba pravil. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Lesne zadrug v Loškem potoku, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 15. aprila 1923 ob 3. popoldne v društveni dvorani na Hribu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za leto 1921 in 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Izvanredni občni zbor Prekmurske gospodarske zadruge v Dolnji Lendavi, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 20. marca 1923, ob 2. uri popoldne v pisarni zadruge. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Sklepanje o razdružbi zadruge. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice v Trbovljah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. marca 1923, ob 3. uri popoldne v pisarni zadruge. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge za sodni okraj Višnjagora, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923, ob 8 uri zjutraj v Društveni dvorani. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice Sv. Peter v S. d., r. z. z. n. z., se vrši dne 25. marca 1923, ob 9. uri popoldne v uradu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Smedniku, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923, ob 3. uri popoldne v Društvenem domu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Škofijski Loki, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923, ob pol 4. uri pop. v zadruginih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Dopolnilna volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Predgradu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 25. marca 1923, ob 4. uri popoldne v prostorih g. M. Rode. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Sklepanje o razdružbi zadruge. 4. Volitev likvidatorjev. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, r. z. z. n. z., se vrši dne 8. aprila 1923, ob pol 3. uri popoldne v čitalnici. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Šmartnem pri Litiji, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo 25. marca 1923, ob pol 3. uri v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Vurbergu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 15. aprila 1923, ob treh popoldne v stari šoli v Vumbahu h. št. 2. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Podkorenu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923 ob 4. uri popoldne v Zadrugni hiši. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din. Za člane zvezinih zadrug 20 Din. na leto. Posamezna številka 3 Din. — Izhaja 15. dne vsakega meseca.

Rokopisi se ne vračajo.

Ivan Avsenek.

Namen blagovnih zadrug.

Blagovne zadruge spadajo v okvir konsumnih zadrug. Nakupujejo blago na trgu in ga oddajajo svojim članom; le redko ga producirajo same za svoj obrat. Potemtakem bi bil njihov namen, in to je običajno naziranje, da preskrbe v svojem delokrogu kar največ materijelnih ugodnosti svojim članom. Iz tega sledi, da so zadrugniki materijelno zainteresirani na zadrugah in da zadruge vidijo svojo glavno nalogo v tem, da zadovoljijo njihovim zahtevam, na svojo lastno korist pa ne gledajo.

Ali so se zadruge, ki so poslovale pod tem vidikom in s tem namenom, obnesle? Praksa je pokazala, da po večini ne. Kje tiči vzrok? Da moremo najti ta vzrok, se moramo vmisliti predvsem v sledeča gospodarska dejstva:

V današnjem gospodarstvu lahko razlikujemo dva osnovna tipa gospodarskih organizacij: a) prvi tip predstavlja pridobitna gospodarska produkcija; karakteristični njeni znaki so: dela za trg, nosi tudi ves tveganje, ki je zvezan s konjunkturami in si pridržuje tudi ves dobiček kot svojo lastnino eventualno ga razdeli sorazmerno z udeležbo po kapitalu. Drugi tip predstavljajo konsumne in produktivne zadruge; karakteristični njihovi znaki so: zvezane so s trgom samo po eni strani, bodisi po nakupu, bodisi po prodaji, ves tveganje

se razdeli ne na nje same, ampak na vse njihove člane, dobiček ne ostane njihova skupna zadrugna lastnina, ampak preide v korist vsakemu posameznemu zadrugniku (seveda ne sorazmerno z njegovim deležem, ampak v sorazmerju s številom njegovih poslov z zadrugo).

Bistvena razlika med obema tipoma tiči torej v onih odnosih, ki jih imata do trga, tveganja in dobička. Nastane torej vprašanje, ali govorijo ti trije faktorji (trg, tveganje in dobiček) v prilog enemu ali drugemu tipu. Dalje nastane vprašanje, ali je sploh mogoče tak gospodarski sistem, kjer bi se dali eliminirati ti trije faktorji.

Oglejmo si najprvo drugo vprašanje!

Trg je zmeraj obstajal, naj je vladal ta ali oni gospodarski sistem, in bo tudi zmeraj obstajal. Utemeljen je namreč v dveh osnovnih človeških pravicah: a) človeku mora biti dano na svobodno voljo, kaj konsumira. Svoboda konsuma je tako važna človekova pravica, da je človek takoj degradiran, ako jo izgubi. Te pravice si človek ne da odvzeti in jo brani z enim iz najhujših gospodarskih orožij: pasivno rezistenco. Dokazov nam ni treba iskati daleč. Polom komunističnega gospodarstva na Ruskem je najnovejši dokaz za to. b) Ravno tako mora človek imeti svobodno izbrati dela t. j. človek mora imeti

pravico, da si svobodno izbere delo, ki odgovarja njegovim zmožnostim in nagnjenjem. Tudi te pravice se človek drži tako krčevito, da mu je ne more vzeti noben gospodarski sistem. Dokaz za to dobimo sedaj zopet lahko na Ruskem.

Ako priznamo človeku ti dve osnovni pravici, moramo logično tudi priznati, da je trg faktor, ki se ne da odstraniti z nobenim gospodarskim sistemom; kjer vlada svoboda konsuma in svoboda dela, tam vlada svoboda popraševanja in svoboda ponudbe, kjer pa je svoboda popraševanja in ponudbe, tam je tudi svoboden trg.

Kaj pa je z rizikom? Trg in riziko sta bistveno zvezana. Svoboden trg, ki je posledica zgoraj navedenih osnovnih človeških pravic, nikomur ne jamči, kako bo prodal svoje blago. To leži v bistvu pojma o svobodnem trgu. Če pa svoboden trg ne more dati tega jamstva, ostane zvezan z rizikom. Riziko je torej, rekli bi, senčna plat zgoraj omenjenih osnovnih človeških pravic in v tem slučaju ravno tako neizogiben kot trg.

Ostane nam le še dobiček. Pri tem pojmu moramo pred vsem poudariti njegovo pravno plat. Dobitek odvrne človeku šele takrat, ko preide v last posameznih fizičnih oseb. Dokler ne preide v to last, v privatno gospodarskem oziru človeku kot takemu nič ne koristi; kajti ne more ga uporabiti za prvo svojo zgoraj navedeno pravico svobodnega konsuma. Dokler torej dobiček ne preide v lastnino fizičnih oseb, tako dolgo tiči on latentno v gospodarstvu kot takem.

Boj proti dobičku je pravzaprav boj proti njegovemu prehodu v privatno lastnino. Dokler se ta prehod ne izvrši, dobiček nima principijelnih nasprotnikov.

Ta pojav se da razložiti edinole z dejstvom, da dobiček nima samo namena, da prehaja v privatno lastnino fizičnih oseb, ampak, da ima tudi namen, da služi kot vir za

zbiranje novega kapitala. V narodnem gospodarstvu se mora namreč kapital vedno množiti, da ostane v pravem razmerju z delom, kajti bistven znak sedanjega narodnega gospodarstva tiči v tem, da vedno in neprenehoma raste in da zastoja sploh ne pozna. Ravno tako kot narašča število prebivalstva, narašča tudi množina človeškega dela in vsopredno z njo mora naraščati tudi kapital, drugače normalno naraščanje produkcije sploh ni mogoče. Edini vir pa, ki more dati nov kapital, je le dobiček.

Vidimo torej, da se tudi dobiček ne da eliminirati pri nobenem gospodarskem sistemu; kajti vsak gospodarski sistem mora računati z dejstvom, da celotno narodno gospodarstvo vedno in neprenehoma raste in morata dosledno rasti tudi delo in kapital.

Pogled na to, kar imenujemo kapitalistično gospodarstvo, — in to je odgovor na prvo vprašanje — nam priča, da faktorji: trg, riziko in dobiček govorijo v prid pridobitno - gospodarski produkciji, kajti združne organizacije tvorijo do sedaj le majhen odstotek celotnega gospodarstva.

Ako hočejo torej zadruga uspešno tekMOVATI S PRIDOBITNO - gospodarsko produkcijo, si morajo biti na jasnem v svojih odnosih do zgoraj navedenih 3 faktorjev: morajo jih torej pred vsem razumeti in se jim prilagoditi, morajo obvladati trg, ne smejo se bati rizika in morajo delati dobiček. Le takrat bodo premagale pridobitno gospodarsko produkcijo, ako bodo iskale v tej smeri svojo pot. Ta svoj namen pa bodo mogle doseči samo takrat, ako bolj upoštevajo te 3 faktorje kot pa svoj običajni namen: dajati kar največ trenutnih materijelnih ugodnosti svojim članom. To torej, kar po navadi smatramo za glavno nalogo zadržnega gibanja, ne more dati zadržam upanja, da bi kdaj premagale pridobitno gospodarsko produkcijo.

Praktično povedano: zadruga si morajo

zbirati iz vsakoletnih dobičkov kolikor mogoče velike rezerve in morajo v tem smislu svoje poslovanje urediti tako kot vsak privatni podjetnik. Razlike med njimi in privatnimi podjetniki ne sme biti nobene do dneva bilance. Na dan bilance šele se pokaže njihov zadružni značaj. Dočim privatni podjetnik na dan bilance preknjiži letni dobiček na svoj račun in ta letni dobiček na ta način formalno preide v njegovo lastnino, preide pri zadrugah letni dobiček v rezerve in postane tako lastnina vseh članov. Na ta način se ustvari zadružna lastnina; od nje imajo korist vsi, odborniki in člani.

Dalje sledi iz teh izvajanj: ne odborniki ne člani nimajo pravice, da iščejo od zadruge izrednih materijelnih ugodnosti. Imajo pravico, da iščejo samo one ugodnosti, ki jih jim lahko daje reelna in kulantna trgovina.

Zopet sledi iz teh izvajanj: zadružnikom se mora vcepiti misel, da zadruga ni samo za to tukaj, da jim daje kakšne posebne ugodnosti pri njihovih nakupih in prodajah, ampak, da je tudi njen ne zadnji namen, da množi zadružno premoženje.

Sledi pa tudi iz teh izvajanj: Oblika podjetij, kamor gredo zadružni kapital in zadružne rezerve, je postranska stvar. Zadruge, pred vsem seveda zadružne centrale, si morajo zmeraj izbrati ono pravno obliko za svoja podjetja, ki najbolj odgovarja danemu gospodarskemu položaju. Omiejiti zadružno

delo samo na ono polje, ki ga nudijo zakoni o zadrugah, se pravi vzeti zadružnemu gibanju ono gibčnost, ki mu je neobhodno potrebna, ako hoče uspešno tekmovali s pridobitno gospodarsko organizacijo.

V smislu teh izvajanj je seveda tudi samo ob sebi umevno, da mora biti poslovanje zadrug popolnoma istovetno s poslovanjem realnega privatnega podjetništva. To mora veljati ne samo za odbor, ampak tudi za vse, ki so pri zadrugah na službi.

Praktične naloge bližnje bodočnosti v zadružnem gibanju so potemtakem te: treba je zadružnikom pojasnjevati namen in pomen zadružnega premoženja kot njihove skupne lastnine; treba je vzbujati smisel za to idejo, treba je gojiti še bolj kot dosedaj veselje do skupne zadružne lastnine. Dalje je treba v vrstah zadružnikov vzgajati število onih, ki bi imeli zmožnost in veselje, da s svojim brezplačnim sodelovanjem v odborih množijo skupno zadružno premoženje in nosijo odgovornost za upravo tega premoženja.

Le na ta način bodo zadruge postale mogočen gospodarski faktor, ki bo dobil odločilen vpliv na cene. Kakor hitro si pa zadruge pribore odločilen vpliv na cene, takrat bodo s svojo gospodarsko politiko glede cen koristile ne samo zadružnikom, ampak vsem. In to je zaenkrat vse, kar hočemo, in do tega moramo priti.

Ant. Kralj:

Pripombe k načrtu zadružnega zakona.

V naši državi je zadružništvo dokaj razvito, toda veljajo zanj še zakonske uredbe, ki so bile v moči po posameznih pokrajinah še pred ujedinjenjem. To stanje postaja čimdalje bolj nevzdržno.

Nastarejši je zadružni zakon bivše Avstrije iz l. 1873, ki velja v Sloveniji in Dalmaciji. Za Hrvatsko in Vojvodino obstoji čl. 37 trgovinskega zakonika ogrskega iz l. 1875. V Bosni in Hercegovini so zadruge podvr-

žene trgovinskemu zakoniku iz l. 1883, v Srbiji pa zakonu o poljedelskih in obrtnih zakonodajah iz l. 1898.

Te zakonske uredbe so deloma že zelo stare in ne odgovarjajo več v vsem obsegu sedanjim modernim potrebam, deloma so izdane po raznih vidikih, tako da vlada med posameznimi sistemi dokajšna razlika. Tako se morejo v Srbiji snovati le zadruga za kmetijske in obrtne kroge. Srbski zadružni zakon sploh ne pozna drugih razum omenjenih zadružnih oblik, tako, da je n. pr. snovanje delavskih kons. društev pravno sploh onemogočeno. Poleg tega se je tekom časa nabralo mnogo praktičnih izkušenj, ki jih je treba upotrebiti na ta način, da se s tem omogoči sigurnejši obstoj zadrug in pospeši njih nadaljnji napredek.

Potreba po novem zadružnem zakonu je torej vsestranska in v vodilnih zadružnih krogih se je že več let delalo na to, da se sestavi tozadeven načrt, ki naj se predloži interesiranim krogom v javno diskusijo. Tak načrt je objavil g. Miloš Štibler, kabinetni šef v poljedelskem ministrstvu.

Povdariti je treba, da tako delo ni lahko. Kakor sem že zgoraj omenil, se zadružno gibanje pri nas ni vršilo v enotnem pravcu in zato kaže zadružna organizacija po posameznih pokrajinah znatne medsebojne razlike. Naloga zakonodaje ne more biti, z obstoječimi razmerami, ki so se tekom desetletij morda že močno vkoreninile, kar na enkrat prelomiti in tako raztrgati zvezo z dosedanjim razvojem. Kar se je izkazalo kot dobro, naj se ohrani tudi za bodočnost. Kjer pa so se dosednji zakonski predpisi pokazali kot pomanjkljivi ali za sedanje razmere neprimerni, jih je treba izpopolniti. Vse te okoliščine bo treba pri tozadevni zakonodaji upoštevati, da se tako vstvari zakon, ki bo zadovoljeval vse prave zadruga po vseh pokrajinah, pospeševal njihovo notranjo izpopolnitev ter pripo-

mogel, da se zadružna misel na znotraj poglobi in učvrsti, na zunan pa dobi večji razmah.

V naslednji razpravi bom skušal vsaj deloma pokazati, koliko odgovarja zakonski načrt označenim zahtevam in v katerih določilih jim ne ustreza.

Splošne določbe.

Načrt novega zadružnega zakona je razdeljen v 9 poglavij, od katerih zadnje obsega le prehodne določbe. Prvo poglavje ima naslov »Splošne odredbe« ter se v členu 1 bavi z definicijo zadruga in opisuje njen stvarni delokrog.

Doslej veljavni avstrijski, ogrski in bosanski zakoni so kot bistvene znake vsake zadruga omenjali: 1.) neomejeno število članov, 2.) namen zadruga mora biti, pospeševati kredit, pridobitnost ali gospodarstvo lastnih članov, 3.) ta namen je zadruga morala dosežati s skupnim obratom.

Dosedanji srbski zadružni zakon sploh ne omenja, kaj je zadruga, kakšne so bistvene njene lastnosti in v katerih ozirih se zadruga razlikuje od drugih pridobitnih in gospodarskih združb, ampak le našteva, kakšne posle morejo izvrševati poljedelske in kakšne obrtne zadruga. Da je to velika pomanjkljivost, mi ni treba še posebej povdarjati.

Zakonski načrt oriše pojem zadruga kot udruženje, ki ima sledeče bistvene znake: 1.) neomejeno število članov, 2.) namen, s skupnim poslovanjem pospeševati, ohraniti in razvijati gospodarstvo svojih članov, 3.) poslovni prebitek se sploh ne deli ali pa le v razmerju vrednosti poslovanja z zadružnim podjetjem, ne pa v razmerju z vloženim kapitalom.

Ako primerjamo to definicijo zadruga z definicijo avstrijskega, ogrskega in bosanskega zakona, vidimo, da v njej ne nahajamo določila, da ima zadruga namen pospeševati »kredit« in »pridobitnost« svojih članov, am-

pak edino le »gospodarstvo« (privredu), ki se rabi tu v širšem smislu in vsebuje tudi kredit in pridobitnost. Nasprotno pa se zadrugi priznava širši delokrog v toliko, da more imeti za cilj ne samo pospeševanje, ampak tudi ohranjanje gospodarstva in sme torej izvrševati za svoje člane tudi zavarovalne posle.

K bistvenim lastnostim juridičnega značaja pridružuje načrt še nadaljno bistveno oznako, ki je gospodarskega značaja. S tem hoče načrt na poseben način poudariti temeljno razliko med zadrugo in kapitalistično družbo. V kapitalistični družbi je udeležnik deležen družbinih koristi po meri vloženega kapitala, v zadrugi pa ne odločuje kapital, ampak okolnost, koliko se član poslužuje skupnega obrata. Tako pojmovanje zadruga je v vsakem oziru pravilno. Zato je po mojem mnenju le pozdraviti, da se je to določilo privzelo v načrt.

V prvi točki tega člena je rečeno: »Število članov je neomejeno, pristop se more po predpisih tega zakona izvršiti vsak čas«. To besedilo mi ne ugaja. Če se že govori o svobodi pristopa, bi se moralo dosledno omenjati tudi izstop, česar pa pogrešam. V tehničnem oziru bi bilo brez dvoma mnogo bolj umestno, če bi bilo edino le določeno: »Število članov je neomejeno«; dostavek o vsakočasni možnosti pristopa in izstopa naj bi se privzel — če se že smatra to sploh za potrebno — v čl. 17, oziroma v čl. 18. Zakonsko besedilo ni treba, da bi podajalo neko razlago, ki že sledi povsem jasno iz drugih predpisov istega zakona. S tem izgubi zakon značaj preciznosti in jedrnatosti ter se po nepotrebnem razbline v razlaganje, ki je stvar pravne vede.

V drugi točki tega člena je rečeno, da zadruga »promiče, očuva i razvija« gospodarstvo svojih članov. Mesto »i« bi najbrž moralo stati »ili« (ali), kajti gotovo je, da bo namen le malokatero zadruga, izvrševati vse

te tri naloge. To sledi iz zadnjega odstavka tega člena, ki določa, da more vsaka zadruga, istočasno izvrševati enega ali več tu naštetih poslov. Poleg tega se mi zdi, da pomenja izraz »promiče« (pospešuje) po priliki isto kakor »razvija«. Če je to moje mnenje pravo, bi imeli tu nekak besedni pleonazmus, ki bi lahko izostal.

Cilj vsake zadruga mora biti, da pospešuje gospodarstvo svojih članov. Kakšne posledice bi za zadruga imelo striktno izvrševanje tega načela, bom razpravljaj pri opazkah k čl. 4, ki govori o tem, v kakšnih primerih bi smele zadruga poslovati tudi z nečlani.

Kakor je videti, se prepušča zadrugam izključno delokrog gospodarskega značaja. Vsako drugo delovanje bi jim bilo zabranjeno. Če bi hotela zadruga izvrševati tudi kako kulturno delo — četudi le med svojimi člani —, če bi hotela n. pr. prirejati poučna predavanja, imeti knjižnico in podobno, bi ji bilo to onemogočeno. Vsaj naša registracijska sodišča bi skoraj gotovo pri vpisu pravil delala v tem oziru zadrugam težave. Izkušnje z nekaterimi registracijskimi sodišči iz zadnjega časa morajo vzbujati dvom, ali bi bile dopuščene zadruga, ki bi poleg materijelnega namena zasledovale tudi idealne cilje. Na Nemškem, kjer imajo v tem pogledu združni zakon s povsem enakim besedilom, vlada med znanstveniki velika različnost mnenj, ali smejo zadruga poleg gospodarskih ciljev zasledovati tudi idealne namene. Taka nasprotstva bi se brez dvoma pojavila tudi pri nas in bi delala neprilike. Senati pri raznih sodiščih bi utegnili razlagati zakon glede te stvari nejednakomerno. Res, da je po načrtu čl. 12) potrebno, da se pravila vsake nove zadruga predlože najprej jedni revizijski zvezi v pregled in oceno, da li je zadruga osnovana po načelih tega zakona. Ali čl. 13, četrti odstavek, odreja, da sodišče vključ temu samo-

stojno presoja, ali odgovarjajo pravila zakonu ali ne. Poleg tega nahajamo v čl. 36 določilo, da zadruga prestane, kadar to sklène sodišče. Sicer ni nikjer nič povedano, v katerih slučajih se sme to zgoditi, ali brez dvoma bi sodišča hotela razširiti svojo kompetenco in si prisvajati pravico, razpustiti zadrugo, ki bi ne odgovarjala zahtevam zakona. Ker so pa te zakonite zahteve nejasno opisane in dvomljive, bi se s tem ustvaril zelo kvarljiv položaj pravne nesigurnosti. Prezreti se tudi ne sme, da je po načrtu (čl. 72) pridržana državi pravica nadzorstva nad delovanjem zadrug. Kaj to pomeni in kaj vse uganja partizanstvo v imenu države, doživljamo dan za dnem. Zato bi se moralo na kak način določiti, da je zazledovati tudi idealne cilje, le da bi idealni cilji ne smeli biti glavni namen in bi morali biti v zvezi z glavnim namenom.

V splošnem pa zadene definicija zadruge še precej dobro njeno bistvo. Registracijska sodišča bodo imela zadostno podlago zavračati vpis raznih psevd - zadrug, ki pod krinko zadrugne firme izvršujejo navadne trgovske in špekulantske posle ter tako jemljejo ugled zadrugne ideje in dajejo nasprotnikom povod, da napadajo zadrugno organizacijo kot tako.

Drugi odstavek čl. 1 smatram za bistveno pogrešen. Tu je namreč določeno: »Gospodarske zadruge morejo zadrugno organizovati in izvrševati na račun zadrugnikov vse one posle, katere izvršujejo ali bi mogli izvrševati njihovi zadrugniki, zlasti pa morejo izvrševati sledeče in slične posle... (potem je naštetih v 5 postavkah več vrst opravil). Konča se to naštevanje z jedrnatim itd.«.

Kaj naj počnemo v praksi s takim besedilom? Kako tolmačimo ta konglomerat nasprotujočih si misli in fraz, ki hočejo veliko povedati, pa vodijo v labirint, iz katerega ni izhoda?

Pred vsem: zakaj naj bi zadruge poslovale le na račun svojih zadrugnikov? Saj

so vendar pravne osebe in kot take skoro izključno vse posle izvršujejo na svoj račun. Čemu potem nabiranje rezervnih fondov, jamstvo zadrugnikov, čemu sestavljanje bilanc, če bi poslovale na račun članov, ne na svoj račun?

Ako se je nameravalo povedati, da zadruge zraven poslov, ki jih izvršujejo na lasten račun in odgovornost, poleg tega opravljajo lahko tudi posle na račun članov, ali z drugimi besedami povedano, ako zadruge za svoje člane lahko tudi posredujejo, potem bi bilo treba to misel vse drugače izraziti!

Malo več točnosti v izrazih bi bilo tudi zelo na mestu. Vzemimo za primer samo tole: Zadruga bi smela na račun člana izvrševati tiste posle, ki jih izvršuje ali bi jih mogel izvrševati član sam. Čevljar n. pr. izdeluje čevlje; če je ta čevljar član kake zadruge, bi smela njegova zadruga tudi izdelovati čevlje na račun svojega člana - čevljarja. Temu čevljarju bi morda prišlo na misel, da bi se mogel baviti poleg tega še s kakšnim drugim poslom, n. pr. s kuhanjem žganja, z agentskimi posli, i. t. d. Posojilnica, v katero bi se vpisal, bi se potem tudi smela baviti z žganjekuho na njegov račun. Takih vzgledov bi se dalo seveda navesti brez števila. Toda bodi dovolj! Saj že ta jedini primer zadostuje, da bi vedlo ad absurdum, ako bi to mesto načrta ostalo neizpremenjeno.

V drugem odstavku čl. 1 je v 5. točki določeno, da morejo zadruge izvrševati zavarovanje svojih članov za najraznovrstnejše slučaje (bolezen, starost, smrt, požar, toča itd.). Iz tega besedila sicer ni razvidno, ali bi se smele z zavarovanjem baviti zadruge, ki izvršujejo tudi druge posle (n. pr. konzumna društva, mlekarske in živinorejske zadruge) ali naj bi se ta panoga pridržala edino le zadrugam, ki bi se ustanovljale izključno z namenom izvrševati zavarovanje svojih članov. Toda iz vsega čl. 1., zlasti pa iz zadnjega

odstavka bi se dalo sigurno sklepati, da bi se smele z zavarovanjem baviti tudi take zadruge, ki bi izvrševale poleg tega tudi drugačne namene.

Proti takemu mešanju raznovrstnih poslov bi se dali navesti prav tehtni pomisleki. Pred vsem je treba jemati v obzir, da zadrugi navadno manjka večjih lastnih kapitalij in če so tudi na razpolago, ji niso zasigurana, ker se članstvo laho vsak čas menja. Z izstopom večjega števila članov in izplačilom deležev se lahko na mah izpremeni materijalna podlaga zadruga. Pri zadrugah, ki se bavijo z blagovnimi posli ali s produkcijo, morejo nastopiti vsak čas več ali manj občutne izgube. Za ta slučaj ni nič predvidenega, da bi se za pokritje izgub iz blagovnih poslov ne smele uporabljati premijske rezerve. Zavarovanje

bi dostikrat v takih slučajih postalo iluzorično, kar bi brezdvoma zelo škodilo združni ideji. Vsled tega bi bilo nujno potrebno, da bi se v tem oziru privzeli v zakon natančnejši predpisi. Zlasti bi bilo treba tudi določiti razmerje združnih zavarovalnic v pogledu na obstoječe uredbe glede zavarovanja delavcev za slučaj bolezni in nezgod, pokojninskega zavarovanja zasebnih nameščenecv in slednjič glede predpisov zavarovalniškega regulativa, v koliko bi bile zadruga glede zavarovalnih poslov podvržene državnemu nadzorstvu.

V formalnem oziru bi bilo umestno, da bi se čl. 1 razdelil v dva samostojna člena, od katerih prvi bi obsegal samo definicijo zadruga, drugi pa bi našteval posamezne vrste poslovanja, s katerim se smejo zadruga baviti.

Naše terjatve napram Nemški Avstriji.

V zadnji številki Narodnega Gospodarja smo poročali o pogajanjih, ki so se vršila v Beogradu z delegati n. - avstrijske republike, kako naj se poravnajo terjatve med podaniki naše in avstrijske države in glede ukinitve sekvistrov. Med tem so se pogajanja zaključila in je že znan rezultat, ki je sledeči:

Določil se je ključ za poravnavo medsebojnih terjatev Din. 8.— za 100 starih kron. Ta ključ velja za terjatve, ki so nastale pred 1. marcem 1. 1919, torej pretežno terjatve, ki so nastale še v zlati valuti. Vsi jugoslovanski upniki, torej tudi zadruga, ki so imele naložbe v Nemški Avstriji, bodo dobile za 100 starih kron le 32 jugokron. O obrestih se pri pogajanjih ni govorilo in tudi ni nič sklenilo tako, da je mnenje, da obresti niso izključene. Seveda se bodo obresti mogle računati samo od one vsote jugokron, kolikor znaša terjatev, preračunana iz starih kron v jugokrone po ključu 32 jugokron za 100 starih kron.

Gotovo je, da je ta ključ zelo neugoden in da to pomeni za jugoslovanske upnike veliko škodo, ker bodo zgubili več kot dve tretjini svojih terjatev. Dosedaj so jugoslovanski upniki računali te terjatve s polnim zneskom v jugokronah, v upanju, da dobijo najmanj toliko jugokron, kolikor je terjatev znašala v starih kronah, če ne mogoče še več, in zanašajoč se na določbe Sent. Germainске mirovne pogodbe. Po tej pogodbi bi se imele te terjatve izplačati v frankih po kurzu, kakoršnega je imel dinar na ženevski borzi. Zanašali so se zlasti tudi na svoječasne obljube vladnih zastopnikov zlasti generalnega inspektorja dr. M. Nedeljkovića. Sedaj bodo morali pač svoje račune popraviti in vnesti terjatve, ne več s polnim, ampak z verjetnim zneskom od 32 %.

Seveda ta rezultat pogajanj še ni nekaj končnoveljavnega. Zaključek pogajanj bo končnoveljaven šele, ko ta zaključek potrdi n.

avstrijska vlada in ko ga ratificira naša narodna skupščina. Da ga bo potrdila nemška vlada, o tem skoraj ni dvoma, saj pomeni to zanj izredno ugodnost in uspeh njene delegacije, s kakršnim prvotno gotovo ni mogla računati. Da-li bo naša narodna skupščina ta dogovor ratificirala, je pa drugo vprašanje, zlasti ker pomeni ta dogovor veliko oškodovanje jugoslovanskih upnikov. Po podatkih, v kolikor so bili našim zastopnikom na razpolago, ima samo Slovenija terjati nad 90 milijonov kron. Pri sklenjenem ključu 32 jugokron za 100 starih kron bi od teh terjatev Slovenija zgubila nad 60 milijonov kron. Ker bi se s to pogodbo privatno-pravni interesi državljanov tako težko oškodovali, ne da bi država pri tem bila pripravljena nuditi oškodovanim državljanom kako odškodnino, je zelo dvomljivo, da bi narodna skupščina to dopustila. Ako bo konvencijo z Nemško Avstrijo ratificirala, bo morala istočasno skleniti dodatek h konvenciji, po katerem je država dolžna vsled te pogodbe oškodovane državljanke oškodovati.

Bosna nasprotno pa Nemški Avstriji dolguje okoli 40 milijonov kron in za njo je v konvenciji sklenjeni ključ izredno ugoden. Njeni interesi se torej z interesi Slovenije križajo. Ako bo pogodba ratificirana, pomeni to za Bosno velik dobiček, približno 26 milijonov kron. Radi tega se je pojavil predlog, naj bi vsi jugosl. dolžniki zneske, ki jih imajo plačati n. - avstrijskim upnikom, plačali al pari toliko jugokron v poseben fond, kolikor znaša njihov dolg v starih kronah. Iz tega fonda naj bi se potem dala odškodnina onim jugoslovanskim upnikom, ki so vsled te konvencije oškodovani. Kolikor bi bil ta fond nezadosten, naj doda država.

Še eno precej važno vprašanje pa je ostalo odkrito, namreč, ali obe pogodbeni državi plačilo dolgov po sklenjenem ključu garantirata. O garanciji ni v konvenciji go-

vora in zato je celo dvomljivo, ali bodo jugosl. upniki v stanu izterjati od n. - avstrijskih dolžnikov v konvenciji določenih 32 kron za 100 starih kron. Izterjanje terjatev torej tudi v tem, za nas zelo neugodnem ključu, ni sigurna stvar in v vsakem posameznem slučaju je to izterjanje odvisno od gospodarske moči dolžnika. Ako dolžnik tudi te tretjine ne bi mogel plačati, potem pač ostane pot poravnave ali pa konkurz dolžnika.

Poleg tega pa bo nastopila še druga škoda za jugoslovanske upnike odnosno za imejtelje vrednostnih papirjev Nemške Avstrije. Te papirje namreč nemško - avstrijski zavodi ali korporacije (Bodenkreditanstalt, Wiener-Komunal - Anleihe, Steiermaerkische Landes - Anleihe itd.) izplačujejo v nemško - avstrijskih kronah. Ker je pa sedaj nemško - avstrijska krona tako globoko padla, smatrajo zavodi in korporacije trenutek za ugoden, da izžrebajo vse te papirje in jih izplačajo. Ako upnik ponujene vsote nemško - avstrijskih kron noče sprejeti, mu dotično vsoto deponirajo pri banki ali sodišču. Seveda nekateri spodbijajo pravnoveljavnost tega postopanja češ, da bi se morali ti papirji plačevati v avstro - ogrski veljavi (katera pa danes več ne obstoja), ne pa v nemško - avstrijski valuti, na katero se papirji ne glasijo. Ker je bilo veliko število papirjev teh vrst v posesti jugoslovanskih upnikov, zlasti denarnih zavodov in regulativnih hranilnic, bodo vsi navedeni imejtelji občutno oškodovani in niti sent. germainska pogodba ne daje imejteljem teh papirjev nikakega varstva.

Ker stoji, da se je z zaključkom gori navedene pogodbe zgodila jugoslovanskim upnikom krivica, ki nasprotuje načelom privatnega prava, in ker sklenjena pogodba, kakor gori omenjeno, še ni definitivna, so vse gospodarske korporacije v Sloveniji proti zaključku pogodbe protestirale s predstavkami na ministrstvo pravde. Zadržne zveze so v svojem

in v imenu svojih članic istotako vložile proteste proti temu zaključku, odnosno zahtevajo od vlade povračilo škode, ki jim s to pogodbo nastane.

Ena važnih nalog bodoče narodne skupščine bo torej ta, da v menarodnih dogovorih zahteva in izvede uspešnejšo zaščito naših

državljanov in njihovih gospodarskih interesov nego je to vršila današnja vlada. Ako pa dogovore današnje vlade potrdi, potem mora narodna skupščina z zakonom garantirati povračilo škode, ki bi jo utrpeli naši državljani vsled tega dogovora.

Anton Pevec:

Avtonomija in zadružništvo.

Pod gornjim naslovom se zavzema B. J. v februarški številki Narodnega Gosodarja za avtonomne zadrage z majhnim okolišem in vidi v takozv. zadružnih centralah vse znake kapitalistične trgovine, kjer se individualnost posameznega člana ne more prav nič uveljavljati, vsled česar preneha v članih takih zadružnih podjetij čut samopomoči. Člani vidijo v njih le še navadnega trgovca. Namen članka moremo le pohvaliti; s posameznimi izvajanjem se bo pa malokateri idealni zadružnik mogel strinjati.

Cilj zadružništva obstoja v neposredni izmenjavi vseh življenjskih in gospodarskih potrebščin med proizvajalcem (producentom, tvorničarjem) in porabljalcem (konzumentom). Zadružništvo hoče izpodriniti trgovca in industrijalca kot samostojnega podjetnika. Povsod naj gospodari ljudstvo nad posameznikom in ne posameznik nad ljudstvom. To je cilj, do katerega pa vodijo različna pota.

Avtonomija ali samouprava more biti trojne vrste: s popolno zakonodajo, z delno zakonodajo in brez lastne zakonodaje.

B. J. v članku zagovarja avtonomijo zadrž s popolno zakonodajno pravico. Ali so te majhne »zadružne državice« vsaka zase sploh sposobne življenja? Ne! V enem ali drugem oziru (pri prodaji ali pri nakupu) se morajo naslanjati na nezadružnike in postanejo s tem »trgovci« z onimi razlikami, ki jih

navaja B. J. v svojem članku. Da se temu izognejo, je vsekakor potrebno njih skupnjevanje v federacije ali zveze, deloma ker slednje nadomeščajo glede nabave blaga veletrgovce in deloma, ker je le na ta način mogoče prehajati polagoma k lastnemu zadružnemu proizvodstvu ter se tako približevati končnemu cilju zadružništva. Vsaj mislim, da B. J. ne vidi cilja zadružništva le v malem trgovstvu ter da noče prepuščati veletrgovine in industrije le zasebnemu kapitalu.

Avtonomne majhne zadrage in njih federacije smo gojili minula desetletja, odkar se je pojavilo zadružno gibanje med Slovenci. Kaj smo dosegli? Hranilnice in posojilnice se pritožujejo, da ljudje vedno bolj nalagajo svoje prihranke v bankah.

Majhne pridobitne zadrage se pritožujejo, da ljudje rajše kupujejo in prodajajo po posredstvu trgovcev, ter da se pravo zadružništvo med ljudstvom noče in noče vdomačiti. Gospodarske zveze so iz svojih naslovov sploh odstranile naziv »centrale za skupni nakup in prodajo«, ker njih članice, majhne pridobitne zadrage, rajše kupujejo in prodajajo po posredstvu veletrgovcev in so zveze prisiljene preiti na kupčevanje z nečlani. Poznam mlekarsko zadrugo, ki je rajše prodajala mleko cenejše dvem manjšim mlekarnam v Ljubljano, (ne da bi bila s kako pogodbo ali dogovorom vezana), kakor da bi ga oddajala Go-

spodarski zvezi, katere članica je; ko pa je ista mlekarska zadruga povišala ceno mleka nad ceno, po kateri je dotlej oddajala mleko Gospodarska Zveza, se je zadruga prišla k Gospodarski zvezi pritoževati, da zveza kvari cene, ker jih zadostno ne zviša i. t. d.

Torej majlina zadruga hoče strahovati veliko centralo, tuja pa ji je zadruga disciplina. Kaj je vzrok tem pritožbam? Sebičnost, nezaupanje. Tudi najmanjša osebna korist zadostuje, da se odtuji član zadrugi in zadruga centrali. Člani nimajo zaupanja v svojo zadrugo in zadruge ne v svojo centralo, ker član si domišlja, da zna on bolje kupčevati kakor zadruga, zadruga si domišlja, da zna ona bolje kupčevati kot centrala. Dvomim, da bi avtonomno združništvo majhnih pridobitnih zadrug moglo kedaj doseči svoj cilj ali sploh večji pomen v našem narodnem gospodarstvu.

Vendar bo slovenski kmet edino v združništvu našel svoj spas v bodočih, za našega kmeta bolj in bolj težkih časih. Poznavalci duše našega ljudstva in od tod izvirajočih slabosti avtonomnega združništva so pričeli sedaj po vojni gojiti takozvani centralizem v združništvu, zoper katerega je B. J. naperil svoj članek. — Velike združne centrale naj imajo ena zadruga pravila in glavni odbor; vsaka podružnica pa naj si izvoli svoj krajevni odbor na podlagi svojega poslovnega reda. S tem, da damo vsaki podružnici pravico, da si na njo navezani člani sami izvolijo svoj krajevni odbor v svrhu kontrole in gospodarstva s podružničnim imetjem, imajo člani vse ugodnosti avtonomnih zadrug. Razlika med podružnico večje centr. zadruge in med istovrstno avtonomno zadrugo je le ta, da avtonomne zadruge kupčujejo svobodno s komurkoli, lahko konkurirajo med seboj. Načelstvo ene zadruge se povišuje v deveta nebesa, ako vidi, da sosednja zadruga vsled manj srečnega vodstva propada. Podružnice

pa so kakor disciplinirani sinovi ene združne hiše in bolj srečni pomagajo manj srečnim, da vsi skupaj lepo procvitajo. Vzgoja k skupnosti, k vzajemni pomoči, navajanje k delu za občno korist se more pri velikih zadrugah z mnogimi majhnimi podružnicami v veliko večji meri udeleževati kakor pri majhnih avtonomnih zadrugah, kjer se vse to delo omejuje le do višine vaškega zvonika in nad tem zvonikom pričanja čisto tuj, v krajih z močnim »lokalpatriotizmom« naravnost sovražen svet.

Kreditno bazo zadrug tvori edino le jamstvo članov in višina deležev. Načelstvo je odgovorno ne samo materialno, temveč tudi moralno s svojo častjo.

Vsaka pridobitna zadruga mora biti tako močna, da lahko zaposli strokovnega poslovodjo in da mu more dati na razpolago vse one pripomočke moderne tehnike, ki so za dobro vodstvo potrebni. Člani imajo zavest, da je podjetje njihovo, v trenutku, ko zadruga premine obstojati na papirju in ima kaj pokazati očem. Vzgojiti se pa morajo v zavesti, da more to njihovo podjetje obstojati in procvitati le, ako bo vsak član vestno vršil svoje dolžnosti kupca ali dobavitelja, ako bo načelstvo vestno nadziralo vse poslovanje in ako bo poslovodja vestno in strokovnjaško vse blago dobavljal, predelaval ali vnovčeval.

Združevanje ljudi v politične ali gospodarske edinice se vrši v znamenju medsebojnega zaupanja. Kulturni narodi si ustvarjajo velike države, kjer marsikdo na svoje oči ni še nikdar videl predsednika, katerega je on volil ali ministra, ki so jih določili od njega izvoljeni poslanci. In vendar se čuti samozavestnega državljana ter vestno izpolnjuje vse zakone, ki jih sklenejo ljudski poslanci. Čuti, da je vse to njegova last. Tud v vsem neznanem vidi svoj »jaz«. Nekulturni divjaki se zbirajo le okrog voditelja, ki ga osebno po-

znajo. Ker krog, ki ga more obseči telesno oko, ni tako velik kakor krog duševnega očesa, niso sposobni ustvariti si večje države, ostanejo na svetu brezpomemben objekt, ki ga izkoriščajo po svoje razni kulturnejši in številčno močnejši sosedi in narodi. Kulturni zadrugnik čuti, kaj je njegovega in zaupa svojemu delegatu, da bo njegove koristi nesebično zastopal. Zato se družijo v mogočna združna podjetja. Ne čuti potrebe, da bi moral videti s telesnimi očmi, se prepričati s svojimi rokami in potem šele verjeti, da je to njegovo.

Ako so velike centralne zadruge urejene po demokratičnih načelih tako, da vsak član lahko soodločuje neposredno pri svoji podružnici in posredno pri centrali, imajo vse prednosti avtonomnih malih zadrug in zaznamujejo velik napredek v smeri končnega cilja združništva, dobiti v svoje roke polagoma tudi veletrgovino in proizvodstvo. Zdi se mi pa vrhu tega, da predstavljajo na polju pridobitnega združništva take zadruge najracionalnejši način za razširjenje združne misli in obenem praktične koristi združništva v najbolj zaostale kote slovenske pokrajine.

Malokatero, danes lepo procvitajoče združno podjetje se je ustanovilo ob splošni navdušenosti vseh članov, ki morebiti svojih združnih obveznosti sploh več ne izvršujejo, marveč živijo le v upanju na likvidacijo in razdelbo velikega zadruginega premoženja. Dva, trije navdušeni delavci so navadno prevzeli ves materialni in moralni riziko na svoje rame. Najeli so na svoje imetje posojilo, skrbeli za vso tehniško uredbo, navduševali in delali dan in noč zastonj. Ko je vse lepo uspelo, so se na njih mesta vsedli širokoust-

neži, prvoboritelje izbacili iz vodstva in se nato slavili in poviševali v deveta nebesa. Kjer pa ni uspelo, so pa taki navdušeni delavci včasih izgubili vse svoje premoženje, ljudje pa so se jim posmehovali in majali z ramami. Enako se ti bo godilo danes, če hočeš kje ustanoviti avtonomno pridobitno zadrugo.

Velika osrednja zadruga nasprotno se širi mirno, premišljeno in vsaka podružnica gotovo pride do predvidenega razvoja. Ako bi se vendarle katera ponesrečila, se morebitna škoda razdeli enakomerno na vse številne druge člane in ne trpi vse breme le par posameznikov, ki se pri avtonomnih zadrugah navadno morajo izpostaviti ne toliko v lastno korist kakor v korist splošnosti. Lahko bi toraj mogli reči, da predstavljajo take centralne zadruge nekako vzajemno zavarovanje narodnih prvoboriteljev na gospodarskem polju, ki naj jih obvaruje pred slučajno preveliko škodo in vendar doseže od njih zaželjene uspehe v korist naroda.

Absolutistični centralizem v združništvu je treba zavreči; vendar se pa ne sme precejevali avtonomija malih zadrug. To sta dva ekstrema, ki slovenskemu ljudstvu ne bosta nikdar prinesla zaželenih koristi. Združništvo se mora na zunaj čim najbolj centralizirati, v svoji notranji upravi čim najbolj avtonomizirati, pri čemer pa ostane bistveno vsejedno, ali se avtonomne zadruge centralizirajo v osrednje zveze ali pa osrednje zadruge decentralizirajo v številne podružnice z avtonomnim vodstvom. Pospešujemo ono pot, katera se nam zdi krajša za doseg cilja. Važna je disciplina in vestno izpolnjevanje dolžnosti od strani članov in članic, ako hočemo ustvariti kaj velikega.

Dr. J. B.

Nedoslednost deželnega kot trgovskega sodišča v Ljubljani pri vpisih v združni register.

Navajeni smo priznavati sodiščem avtoriteto in jih vsled tega redno izvzemamo iz dnevne kritike in polemike. Ta avtoriteta je pa tem večja, čim večja je njihova doslednost pri uporabi zakona. Stroga konsekvencnost je pogoj, s katerim avtoriteta sodišča stoji in pade.

Zadnje čase po so se pri deželnem kot trgovskem sodišču v Ljubljani začeli dogajati slučaj, ki postavljajo to sodišče v pogledu konsekvencnosti v zelo neugodno luč. Zgodili so se slučaj, da sodišče zavrača vpis združnih pravil ali vpis spremembe pravil, sklicujoč se na § 48 od. 3. in § 5 točka 6, zadr. zak. z dne 9. aprila 1873 drž. zak. št. 70., češ da se s pravili ne sme odtegniti članom pravica do združnega premoženja med obstojem zadruga in tudi ne v slučaju razdružbe ali razpusta zadruga. Zgodil se je celo slučaj, da je bil iz tega razloga zavržen vpis pravil rajfajzenove hranilnice in posojilnice. Glede teh zadrug namreč določa zakon z dne 1. junija 1889, da uživajo pristojske ugodnosti, »ako se pretički (dobiček) odkazujejo rezervnemu zakladu, dokateri ganimajo člani nobene pravice.« Po praksi deželnega kot trgovskega sodišča v Ljubljani se sploh ne more več ustanoviti zadruga, ki bi odgovarjala zahtevam zakona z dne 1. junija 1889, drž. zak. št. 91, da si je od l. 1889 dalje ves čas ta zakon veljal poleg združnega zakona in so ga pri registracijah vsa sodišča upoštevala. Ravno v Sloveniji so najbolj razširjen tip kmetskega združništva Rajfajzenove hranilnice in posojilnice, katerih obstoji več sto in ki so za slovenskega kmeta in njegov gospo-

darski napredek napravile silno veliko dobrega. Po praksi deželnega kot trgovskega sodišča bi se take posojilnice ne mogle več ustanavljati.

Še drugo zelo zanimivo dejstvo moramo navesti. V smislu čl. 262 fin. zakona za leto 1922/23 postanejo zadruga v celi kraljevini SHS lahko deležne davčnih in pristojskih ugodnosti, ki jih členi 95, 96 in 98 srbskega združnega zakona določajo za srbske zadruga. Spremeniti morajo le pravila v gotovih točkah, med drugim morajo tudi sprejeti v pravila določbo, da se njih rezervni zakladnikakorinikoline smejo deliti med članice. Združna zveza je pozvala vse svoje članice, da skličejo izredne občne zbornice in spremenijo pravila v smislu čl. 262 fin. zak. Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani je do 30. decembra 1922 take spremembe še registriralo, z novim letom pa je nenkrat zavzelo stališče, da § 48 in § 5 zadr. zak. tega ne dopuščata in takih sprememb več ne registrira. Našim zadrugam torej finančni zakon za l. 1922/23 daje možnost, da postanejo deležne istih ugodnosti, kakršne uživajo srbske zadruga. Deželno kot trgovsko sodišče pa se postavi na stališče, da takih sprememb ne more registrirati, češ, ker so protizakonite.

Da je to tolmačenje § 48 in § 5 našega združnega zakona zmotno, to dokazuje obstoj stotin Rajfajzenovih hranilnic in posojilnic v Sloveniji. Pravila vseh teh zadrug po nazarju deželnega kot trgovskega sodišča v Ljubljani nasprotujejo združnemu zakonu.

S svojim tolmačenjem deželno kot trgovsko sodišče našim zadrugam jemlje možnost, da postanejo deležne ugodnosti, kakor jih uživajo srbske zadruge, ker jim ne registrira prememb pravil, kakor zahteva čl. 262 fin. zak.

Dočim okrožna sodišča v Novem mestu, Celju in Mariboru smatrajo, da § 48 in § 5 zadr. zak. ne prepovedujeta, da se člani v zadružni pogodbi lahko odpovedo pravicam do zadružnega premoženja in do rezervnih zakladov, je edino deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani zavzelo nasprotno stališče in to šele po 30. decembru 1922. Vseh petdeset let, kar je v veljavi naš zadružni zakon, sta se §§ 48 in 5 tolmačila tako, da morajo pravila obsegati tudi določbe, kaj je z drugimi premoženjem v slučaju prenehanja zadruge in kakšne so pravice članov napram temu premoženju. Ni se še članom kratila pravica, da v zadružno pogodbo (pravila) postavijo določbo, da se v slučaju razdružbe odpovedo pravicam do zadružnega premoženja in da že naprej določijo, komu in za kakšne svrhe pripade vse zadružno premoženje v slučaju razdružbe. Deželno kot tr-

govsko sodišče v Ljubljani pa se je postavilo na stališče, da se pogodniki v zadružni pogodbi tem pravicam ne morejo že naprej odpovedati. Pač zahteva zakon v §§ 48 in 5, da zadružna pogodba obsega določbe, kaj bo s premoženjem v slučaju razdružbe. Te določbe pa lahko glasijo, da v slučaju razdružbe premoženje pripade občinskemu ali župnemu uradu, da ga razdeli za gospodarske potrebe okoliša ali kaj drugega. Tako se je dosedaj tolmačil zakon in tako se je postopalo in je bilo skoro 50 let prav. Sedaj pa je naenkrat vsa blizu petdesetletna praksa protizakonita in se je odkrilo, da imajo vse rajfajzenove posojilnice protizakonite določbe v pravilih.

Tako postopanje sodišča gotovo vzbuja misel, zakaj bi bilo protizakonito po novem letu, kar je bilo popolnoma v redu in v skladu z zakonom do 30. decembra 1922. Ta misel se vzbuja tem bolj, ker se je tudi višje deželno sodišče postavilo na stališče, kakor ga zavzema deželno sodišče, in je utok neke zadrage radi odklonitve vpisa pravil zavrnilo. Ostane še zadnja pot, kaj bo k temu rekel stol sedmorice.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 14: Ali ima pravico član nadzorstva, ki je le radoveden, koliko ima gotova oseba v hranilnici vložnega denarja, pogledati v knjigo hranilnih vlog? Kako daleč sega uradna tajnost. (H. p. v M.)

Odgovor: Nadzorstvo more v svoji lastnosti kot nadzorni organ le skupno v celoti nastopati. Vendar pa lahko nadzorstvo poveri posameznim svojim članom gotove naloge. V tem slučaju se mora torej za gotovo nalogo poverjeni član nadzorstva izkazati s pooblastilom. To pooblastilo bo navadno dotični sklep seje nadzorstva, v katerem se gotovemu članu nalaga gotova na-

loga. — Vendar pa je, kakor celokupno nadzorstvo tudi posamezni član nadzorstva, ki ga je nadzorstvo za gotove naloge pooblastilo, strogo vezan na uradno tajnost. Ravno pri denarnih zavodih velja v veliko večji meri kakor v ostalem poslovnem svetu načelo stroge tajnosti ker so ljudje v zadevah svojih dolgov in svojega premoženja zelo občutljivi in ne vidijo radi, da javnost izve, koliko imajo denarja ali koliko imajo dolga. Kdor bi torej kršil poslovno tajnost, škoduje zadrugi, spodkopava zaupanje vlagateljev in posojilojemalcev. Vsled tega se mora proti njemu postopati v smislu pravil. Pravila

pa določajo, da se izključi član, ki kvari ugled zadruga ali s svojim postopanjem zadrugi na kakršenkoli način škoduje.

Vprašanje 15: Ali smemo spremeniti pravila tako, da se bo v bodoče občni zbor razglašal samo po naznanilu v uradni sobi? (H. p. v M.)

Odgovor: Zadržna avtonomija vam dovoljuje, da morete na občnem zboru sami določiti v pravilih, kako se razglašajo občni zbori. Vendar vam Zadržna zveza kot svoji članici nasvetuje, da i v bodoče obdržite določbo za objavljanje občnih zborov v Narodnem Gospodarju poglavitno iz dveh razlogov. 1. Zadržna zveza mora ponovno razglase občnih zborov, predno jih objavi v Narodnem Gospodarju, popravljati in dopolnjevati, ker niso v skladu s predpisi zakona in pravil. Ta kontrola Zadržne zveze se je v praksi pokazala kot neobhodna, ker bi sicer vsakdo lahko spodbijal veljavnost občnega zbora radi nepravilnega razglasa. 2. Ako je občni zbor razglašen v Narodnem Gospodarju, je črno na belem dokazano, da je bil razglašen pravilno in pravočasno. V slučaju naznanila v uradnici pa lahko nastanejo spori o pravilnosti in pravočasnosti objave občnega zbora, kakor se je že dogodilo mnogo takih slučajev. — Zato Zadržna zveza stoji na stališču, da njene članice objavljajo svoje občne zборе v njenem glasilu »Narodnem Gospodarju«.

Vprašanje 16: Na zadnjem občnem zboru smo premenili pravila v smislu zahtev člena 262 fin. zak. Ali naj te premembe vpišemo v izvirnik pravil, ki ga hrani zadruga? (Hranilnica in posojilnica v Sv. B.)

Odgovor: Nikakor ni dopustno, da izvirnik pravil črtate in naknadno vnašate vanj pozneje sklenjene premembe. Izvirnik pravil je zadržna pogodba, ki se ne sme kasneje prečrtavati in dopolnjevati kar v tekstu, ravno tako kakor je to nedopustno pri kaki drugi pogodbi n. pr. pri kupni pogodbi, pri

posojilni pogodbi i. t. d. Premembe, ki so v bistvu nova pogodba oz. dostavek k prvotni pogodbi, lahko pridenete izvirniku pravil na koncu na posebnem listu. To pa šele tedaj, ko je sodišče premembe vpisalo v zadržni register in vas o tem obvestilo s sodnim sklepom. Ta sodni sklep pridenete izvirniku pravil.

Vprašanje 17: Naša hranilnica in posojilnica rajfajzenovega sistema je na zadnjem občnem zboru spremenila pravila po zahtevah člena 262 fin. zak. Ali je dolžna to premembo javiti oblasti? (Hp. v Š.)

Odgovor: Ker hranilnice in posojilnice rajfajzenovega sistema uživajo prostost od posebne pridobnine in prostost posrednih pristojbin na temelju zakonov iz l. 1885 in iz l. 1889., so morale dosedaj pri ustanovitvi predložiti svoja pravila finančnemu okrajnemu ravnateljstvu (v Ljubljani, odnosno v Mariboru), da jim je te ugodnosti priznalo. Ravno tako so morale prijavljati vsako premebo pravil finančnemu okrajnemu ravnateljstvu. Ako pa so sedaj premenile svoja pravila v smislu zahtev člena 262 fin. zak. in ako nam bodo pristojbinske in davčne oblasti priznale zakonite pravice, potem uživajo vse davčne in pristojbinske ugodnosti na podlagi tega člena samega odnosno čl. 95, 96 in 98 srb. zakona o poljedelskih in obrtnih zadrugah in ne več na podlagi zakona o rajfajzenovih posojilnicah iz l. 1889. Vsled tega tudi ni potrebno, da javijo finančnemu okrajnemu ravnateljstvu premembo pravil, ker člen 262 fin. zak. med pogoji za davčne in pristojbinske ugodnosti tega ne našteva.

Vprašanje 18: Naša občina bi želela pri naši hranilnici in posojilnici najeti posojilo Din. 150.000.— in sicer na amortizacijo. Ali naj dovolimo občini tako posojilo in ali je za rajfajzenove posojilnice tako posojilo dopustno? (H. p. v B.)

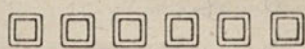
Odgovor: Rajfajzenove posojilnice smejo

dovoljevati posojila samo članom. Občina bi morala postati torej član vaše hranilnice in posojilnice in seveda tudi kakor vsi drugi člani za posojilnico neomejeno jamčiti. Zato pa potrebuje dovoljenja upravne oblasti, namreč pokrajinske uprave. Pokrajinska uprava do sedaj občinam vstop v članstvo za drug z neomejeno zavezo ni dovoljevala. — Brez ozira na gornje zapreke pravnega značaja pa gotovo ni v skladu z namenom rajfajzenove posojilnice, da dovoljuje tako visoka posojila javnopravnim osebam kakor je občina in to celo na dolgo vrsto let, na amortizacijo. Namen rajfajzenovih posojilnic je ta, da zbirajo v svojem okolišu prihranke kmetijskega, obrtniškega in delavskega ljudstva in iz tega dovoljujejo po nizkih obrestih gospodarska posojila malim ljudem za izboljšanje njihovega gospodarstva in na krajšo dobo. Najobičajnejša so posojila na zadolžnico proti osebemu poroštvu na dobo ne več kot štiri leta. — Ako hoče vaša občina dobiti tako posojilo na amortizacijo,

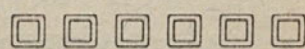
naj se obrne na Hranilnico kmečkih občin v Ljubljani, ki je bila radi tega ustavnovljena, da nalagajo občine svoj denar in svoje fonde pri njej in da na drugi strani iz tega dovoljuje posojila občinam za razne naprave na daljšo dobo let, in ki je pupilarno varen zavod.

Vprašanje 19: Po naših pravilih se volijo člani načelstva in nadzorstva za dobo treh let. Naša hranilnica in posojilnica je šele v l. 1922 ustanovljena in ima sedaj prvi redni občni zbor. Ali se na tem občnem zboru volijo na novo člani načelstva in nadzorstva? (H. p. v B.)

Odgovor: Vaša hranilnica in posojilnica ima svoje prvo načelstvo, to so namreč ustanovitelji oziroma predlagatelji pravil. Ni vzroka, da se na prvem občnem zboru zopet voli novo načelstvo, ker po vaših pravilih traja funkcijska doba prvega načelstva tri leta. — Vaša posojilnica pa še nima nadzorstva in zato stavite na dnevni red občnega zbora volitev nadzorstva.

ZADRUŽNIŠTVO.

Zadružno slovstvo. Naše ubožno zadružno slovstvo je obogatelo z novo knjigo. Sicer ni original, ampak prevod, toda prevod dobrega zadružnega pisca. Dr. Mihajlo Ilić je prevel Charles Gida - a knjigo »Potrošačke zadruge«, Beograd 1923, cena 25 Din. Charles Gide je izmed najuglednejših francoskih narodnogospodarskih pisateljev. Njegova knjiga »Principes d' Economie politique« je prevedena tudi v druge evropske jezike. V Parizu se je pred kratkim ustanovila École interalliée des hautes études sociales, na kateri se predavajo moralna filozofija, pedagogika, umetnost, sociologija, politika in časnikarstvo. Med profesorji na tej šoli je tudi Charles Gide. V prikupljivi besedi analizira pisatelj bistvo

konzumnih zadrug, njih razmerje do trgovskega stanu, njih dosedanje uspehe ter neuspehe, njih produkcijsko politiko in pomen v dobi prodirajočega socializma. Knjige nam pač ni treba priporočati, ker jo priporoča ime Charles Gide. — Mednarodni delovni urad (Bureau international du Travail) v Genévi je izdal zadružno statistiko, ki obsega države celega sveta. Naslov knjige je »Organisations coopératives« in stane 1.5 švicarskih frankov. Zadrugarji, ki se brigajo za zadružništvo kot znanost, bodo knjigo lahko dobro upotreбили za svoje študije. — Zveza švicarskih konzumov je priobčila internacionalno statistiko konzumnih zvez in njihovih nakupovalnih družb za l. 1921. Promet je preračunjen na

švicarski frank in je znašal pri nakupovalnih družbah v 26 državah preko 3 in pol milijarde švicarskih frankov. — Krščansko-revolucionarna založba v Stuttgartu je izdala knjigo Ludwig Freda »Mechanischer oder organischer Aufbau«, v kateri dokazuje, da marksizem ne more preobraziti človeške družbe, ampak le zadružni socializem. — Pri Otto Liebmannu v Berlinu je izšla knjiga Wilhelm Kulemanna, I. del: Die Genossenschaftsbewegung. V njej opisuje zgodovino zadružnega razvoja v različnih državah. Posebno dobrodošlo bo zadrugarjem, da izčrpno navaja literaturo o vseh zadružnih panogah in pokretilih. — Ferdinand Vieht je izdal pri založni družbi nemških konsumnih društev knjigo: Die Entwicklung der Genossenschaftsbewegung in Hamburg. Znano je, da se smatra zadružna organizacija, ki ima svoje središče v Hamburgu, med Nemci v marsikaterem pogledu za uzorno. — Francosko pisano Zadružno antologijo od Valhan Totomjanza je izdal v nemškem jeziku R. L. Prager v Berlinu. Uvod za njo je spisal Charles Gide, zaključek pa Werner Sombart. Nudi pregled o mnogostranski koristi zadružništva in uvažuje njegov sociološki pomen. — V Parizu obstoji družba za propagando zadružništva. Ta družba je izdala dva spisa Charles Gide-a: La Coopération, la place qu'elle reclame dans l'enseignement économique in Formation et evolution de la notion du juste prix. Vrhutega še je izšla tudi Pourquoi les économistes n'aiment pas la coopération. Vsi ti spisi so globokoumni in pisani v elegantnem, lahkem slogu.

Zadružništvo v Sloveniji. I. 1922. Lani je bilo v zadružni register vpisanih vsega skupaj 44 novih zadrug, napram 69 v l. 1921 in 107 v l. 1920. Pri trgovskem sodišču v Ljubljani je bilo vpisanih 15 novih zadrug, v Novem

mestu 8, v Celju 11 in v Mariboru 10. Poleg tega je bilo v zadružni register vpisano v Mariboru 6 že poprej obstoječih zadrug, ki so bile doslej vpisane pri trgovskih sodiščih v Celovcu, oziroma v Gradcu.

Med novimi zadrugami nahajamo 4 kreditne (3 rafajznovke in 1 šulcejevka), 10 nabavnih in konsumnih, 5 zadružnih elektrarn, 4 pašniške, 1 mlekarska, 1 živinorejska, 1 vinarska, 1 lesna, 4 stavbinske, 2 trgovski in 9 obrtnih.

V likvidacijo je stopilo lani 21 zadrug in sicer v okolišju trgovskega sodišča v Ljubljani 5, v Novem mestu 8, v Celju 6 in v Mariboru 2. Med njimi je 7 kreditnih, 7 konsumnih, 5 živinorejskih, 1 strojna in 1 lesna.

Izbranih iz zadružnega registra je bilo preteklo leto pri vseh štirih trgovskih sodiščih 24 zadrug, od tega v Ljubljani 16, v Novem mestu 4, v Celju 3 in v Mariboru 1. Med izbranimi zadrugami je 1 kreditna, 6 nabavnih in konsumnih, 1 mlekarska, 8 živinorejskih, 2 strojni, 1 lesna, 1 stavbinska, 1 trgovska in 3 obrtne.

Kan. Jung o nalogah zadružništva. Zadruga ni socializacija, niti komunizem, niti državni socializem, ampak je v nasprotju z vsem temi. Tudi ne bodo zadruge ustvarile raja na zemlji, vendar pa bodo bolj nego vsak drug sistem okrepile gospodarstvo srednjega stanu. Pomislimo le na kmetski stan. Zadruge bodo podpirale gospodarsko in socialno pravičnost in pospeševale harmonijo med delom in kapitalom.

Zadružno-gospodarski tečaj se je vršil od 18. do 19. februarja v Št. Jurju pri Grosupljem. Nova društvena dvorana je bila ves čas polna mož in fantov, ki so z velikim zanimanjem poslušali predavanja o zadružništvu, o hranilnicah in posojilnicah in o napredni živinoreji.

Občni zbor Konsumnega društva v Kropi in Kamnigoriči, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 15. aprila 1923, ob 3. uri popoldne v skladišču žebllarske zadruge v Kropi. 1. Poročilo nadzorstva in nadzorstva. 2. Potrjenje računskega zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske gospodarske zadruge v Zagorju ob Savi, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 25. marca ob pol 4. uri v zadruž. prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Čevljarske gospodarske zadruge v Trzinu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 15. aprila 1923, ob 9. uri popoldne v usnjarni zadruge. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor »Kmečko - delavske hranilnice in posojilnice v Dolu pri Hrastniku, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923, ob pol 9. uri dop. v uradnem prostoru posojilnice. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Prememba pravil. 5. Dopolnilna volitev načelstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske hranilnice in posojilnice v Staremtrgu pri Ložu, r. z. z. n. z., se bo vršil v konsumni dvorani v ponedeljek 2. aprila 1923, ob 3. uri pop. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor zadruge za izdelovanje domačega lanenega olja in hrane v Seničici pri Medvodah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 23. marca 1923 ob 5. uri dop. v zadružni pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Žičah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 2. aprila, velikonočni ponedeljek ob 3. uri pop. v posojilnici. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Prememba pravil. 5. Dopolnilna volitev načelstva. 6. Slučajnosti.

Občni Zbor Hranilnice in posojilnice v Brusnicah, r. z. z. n. z., se vrši v ponedeljek dne 2. aprila 1923, ob pol 8. uri zjutraj v posojilničnih prostorih v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v Moravčah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923, ob 7. uri zjutraj v kaplaniji. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Prememba pravil. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Elektrostrojne zadruge v Sorici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 25. marca ob 2. uri popoldne v Sp. Sorici. 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Potrdilo rač. zaključka za l. 1922. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Laporju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. marca 1923, ob pol 8. uri dop. v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge Gor. Straža, p. Straža, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 26. marca 1923, ob 9 uri popoldne v zadružni pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Zgradba zadružnega doma. 6. Čitanje revizijskega poročila. 7. Slučajnosti.

Občni zbor hranilnice in posojilnice v Spod. Polskavi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 2. aprila 1923, ob 3. uri pop. v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske nakupovalne in prodajne zadruge v Prodosljih, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 25. marca 1923, ob 3. uri pop. v prostorih mlekarne. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Zibiki, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923, ob 8. uri popoldne v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Delavskega stavbenega društva v Ljubljani, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 3. aprila 1923, ob 5. uri pop. v ravnateljski pisarni I. del. kons. društva Kongresni trg 2. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Branje revizijskega poročila. 4. Volitev načelstva, kontrolorjev in rač. preglednikov. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Stoprech, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. marca, ob 3. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Prihovi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 19. marca 1923, po večernicah v posojilniški sobi. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor hranilnice in posojilnice na Rovih, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. marca 1923, ob 3. uri popoldne v društveni dvorani. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Jesenicah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923, ob 3. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Konjicah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 15. aprila 1923 ob 3. uri pop. v zadružni pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice na Vah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. marca 1923, zjutraj ob 7. uri v hranilnični sobi. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Mlekarska zadruga v Srakovljah, r. z. z. o. z., je po sklepu občnega zbora z dne 23. julija 1922 stopila v likvidacijo. Likvidacijska firma se je vpisala v zadrugni register z dne 16. januarja 1923. Likvidatorji so Janez Gregore, Jožef Miklavčič in Janez Zupan ter podpisujejo firmo skupno. — Upniki zadruge se pozivljajo, da prijavijo svoje terjatve.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Igu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 2. aprila 1923, ob 3. uri pop. v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Strojne zadruge pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923, ob plo 3. uri pop. v čitalnici. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor sodarske zadruge za selško dolino na Češnjici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 3. aprila 1923, ob pol 10. uri dop. v zadrugnih prostorih. 1. Poročilo na-

čelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Št. Vidu nad Cerknico, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 8. aprila 1923, po 10. sv. maši v šoli. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Društvene nabavne zadruge, r. z. z. o. z., v Ljubljani se bo vršil dne 6. aprila 1923, ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu v pisarne Orlovske podzveze. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Rovtahn, r. z. z. o. z., se vrši dne 2. aprila 1923, ob 3. uri pop. v hiši št. 102 v Rovtahn. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev načelstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.
